

Yttrande över remiss från Naturvårdsverket gällande Naturvårdsverkets förslag till ändringar av jakttiderna

Sammanfattning

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) anser att

- skydds jakt på enskilda initiativ bör användas restriktivt. Ett fungerande rapporteringssystem saknas i dagsläget och behöver införas skyndsamt,
- utformningen av Naturvårdsverkets Ramar och målbild för jakttider är bra, inkl. att jakttider så långt det är möjligt inte omfattar perioder då viltet är sårbart, såsom parnings- dräktighets- och uppfödningstider,
- det är av vikt att jakttider även fortsatt tar hänsyn både till effekter på populationsnivå och till effekter för individen för en god jaktetik.

Generella synpunkter

SLU anser att det är olyckligt att översynen av jakttiderna föregriper beslut utifrån den nyligen presenterade översynen av jaktlagstiftningen, framför allt när det gäller synen på vilka skaderekvisit för att kraven för skydds jakt ska anses vara uppfyllda.

Ramar och riktlinjer

SLU instämmer i utformningen av Naturvårdsverkets ramar och principer samt målbild, men vill påpeka att det kan finnas anledning att reglera jaktmedel, exempelvis användande av hund under yngeltid, såväl under allmänna jakttider och även när skydds jakt tillåts. SLU anser att Naturvårdsverket vid beslut om jaktidsändringar behöver ta hänsyn till arternas biologiska förutsättningar. SLU ser positivt på att Naturvårdsverket vid flera tillfällen resonerar kring och i ett antal fall tar hänsyn till djurskydds- och jaktetiska aspekter i sitt förslag. Med det sagt, så tar

SLU under särskilda synpunkter upp ett antal tillfällen där sådan hänsyn saknas, men bör införas. Tider för jaktträning med hund för ett fåtal arter tas upp, men SLU menar att en allmän översyn av jaktträning med hund behövs och effekterna på viltet studeras ytterligare.

SLU anser att beslut om jakt ska grundas på behov och funktion, där möjligheten till resursanvändning (föda), allvarliga skador på hälsa eller egendom, hot mot andra djurarters fortlevnad är huvudsakliga argument. Enligt SLU uppfyller inte alla förslagen i utkastet detta, eller så saknas sådant underlag, t.ex. allmän jakt på björktrast, skydds jakt på ladusvala och hussvala. Behovet av att ändra jakttider bör styrkas med den senaste vetenskapen.

SLU anser att skydds jakt på enskilda initiativ bör användas restriktivt och enbart på vanligt förekommande arter, och när allmän jakt inte förmår hantera problem. Det saknas fortfarande ett fungerande system för redovisning av skydds jakt på enskilda initiativ när det gäller fågelarter, enligt kraven i EU:s fågeldirektiv. Ett sådant system bör införas skyndsamt, i samband med hanteringen av utredningen om en ny viltförvaltningslag.

Stöd respektive invändningar mot enskilda förslag tas upp nedan under specifika kommentarer.

Specifika synpunkter

2.1.1. Vildsvin.

Inom SLU råder det delade åsikter i frågan

1. Nationellt centrum för djurvälstånd (SCAW) och institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd (THV) tillstyrker förslaget och instämmer med Naturvårdsverkets bedömning.
2. Institutionen för vilt, fisk och miljö (VFM) avstyrker förslaget med följande motivering: Naturvårdsverkets bedömning att ett senareläggande av första datum för att använda hund vid vildsvins jakt (från 1/8 till 21/8) inte skulle påverka vildsvinsavskjutningen annat än försumbart, delas inte. Vidare skulle de positiva effekterna av att skrämja vildsvin ur mognande grödor genom hundjakt försvinna. SLU har visat att åteljakt är den jaktform där flest vildsvin skjuts, men när spannmål nått mjölmognad och fram till skörd är det normalt att inte skjuta vildsvin på åtlar utan låta dem vara ifred där. Kombinationen av hundjakt i anslutning av grödor och åtelplatser där vildsvinen under denna period får äta i fred är en viktig del av samförvaltningen av vildsvin i odlingslandskapet. Höga temperaturer är inte heller något argument mot hundjakt, eftersom det alltid åligger jägarna att ta hänsyn till detta för att värna såväl hundar som vilt och avstå om det är för varmt. Här sätter hundarnas förmåga att hantera värme en såväl självklar som uppenbar gräns i det praktiska utövandet. Förslaget

begränsar möjligheterna att nå såväl samhällets mål om att begränsa vildsvinsstammen som målet att minska skadorna på grödor.

2.1.2. Kronhjort

SLU tillstyrker förslaget att kronhind och -kalv som förföljs av hund ska kunna fällas under september månad i områden med septemberjakt på älg. SLU ser dock det huvudsakliga skälet som att minska oklarhet om kronhindar och -kalvar som ses vid jakt får fällas eller inte; sannolikt finns idag sällan ett uttalat mål att sänka kronhjortsstammen i dessa delar av Sverige, och inverkan på skogsskador kommer oftast att vara liten.

2.1.3. Husmus, skogsmöss och råttor, ny punkt

Inom SLU råder det delade åsikter i frågan

1. SCAW och THV avstyrker förslaget, då det saknas kunskapsunderlag om djurskyddsaspekterna vid användning av hund vid förföljelse och jakt efter gnagare, och slutmålet, att döda gnagaren. Normalt sett så utvärderas jaktmedel innan de tillåts och fångstredskap testas, något som, vad SLU har förstått, inte gjorts i denna verksamhet. Således bör hunden som jaktmedel utvärderas innan beslut om tider för förföljelse och jakt tillåts. I en sådan utvärdering bör även förföljandet och jakten ingå, eftersom det i praktiken är en sammanhängande aktivitet med oklara risker för stress och lidande hos den jagade gnagaren. SLU menar att i de fall hund används vid jakt och förföljelse av gnagare bör inte flera hundar användas samtidigt – det underlättar kontrollen och minskar risken för konkurrens och lek med bytet, vilket har dokumenterats. Att hunden är *lämplig* bör också framgå. Se även SLU:s synpunkter avseende användning av hund som jaktmedel (SLU ID: SLU.ua.2022.2.6-4101).
2. VFM välkomnar förslaget som förenklar dagens hantering av ansökningar och myndighetsbeslut.

2.2. Allmän jakt (bilaga 1)

2.2.1. Björktrast

SLU avstyrker förslaget. SLU anser inte att björktrast utgör en viktig jaktlig resurs och den eventuella skada björktrasten kan orsaka kan, som nu, hanteras genom skyddsjakt. Dessutom är populationen minskande på kort och lång sikt. SLU ser därför inga skäl att återinföra den allmänna jakten medan skyddsjakt däremot kan vara befogat exempelvis i trädgårdsanläggningar eller i bebyggelse.

2.2.2. Bläsand

SLU tillstyrker förslaget. Bläsand har ett jaktligt värde, men SLU instämmer med Naturvårdsverket i och med populationsminskningen och den ändrade

rödlistekategorin. Samtidigt önskar SLU att NV tar fram en förvaltningsplan i enlighet med det identifierade behovet.

2.2.3. Kricka

SLU tillstyrker förslaget. Krickan har ett jaktligt värde, men SLU instämmer med Naturvårdsverket i och med populationsminskningen och den ändrade rödlistekategorin. Samtidigt önskar SLU att NV tar fram en förvaltningsplan i enlighet med det identifierade behovet för att vända populationsminskningen och säkerställa populationens bevarandestatus.

2.2.4. Gråtrut

SLU tillstyrker förslaget då populationen är minskande på kort och lång sikt. Som jämförelse rapporterades 61 000 häckande par i samband med föregående jakttidsberedning (2019–2020), mot 44 000 i det nuvarande utkast. SLU ser problematiken med predation på annan fågel, men förordar främst riktad skydds jakt som predator kontroll. Det är redan nu så att de flesta måsfåglar skjuts under skydds jakt. Effekterna av sådan skydds jakt bör utvärderas. Observera att krickan felaktigt förts in i kolumnen för ”Förekomst i landet”.

SLU anser även att om allmän jakt på gråtrut ska tas bort så bör skydds jakt på enskilda initiativ införas i bilaga 4, i syfte att skydda häckande fåglar på strandängar och i skärgården.

2.2.5. Gräsand

SLU välkomnar ändringen, som möjliggör jakt på naturligt reproducerande och utsatta änder under en längre tid. Framför allt för utsatta änder är det önskvärt att jakttrycket bibehålls eller ökas i landskapet mot slutet av jaktsäsongen för att motverka att stora ansamlingar senare uppstår inne i tätorter.

SLU noterar att Naturvårdsverket kommenterar utsättning av gräsänder. Studier visar på riskerna i form av genetisk utarmning, morfologiska defekter, ändrat beteende och lägre överlevnad hos utsatta änder. Lagstiftning och kontroll kring verksamheten är bristfällig, vilket bör beaktas.

2.2.6 Knipa & storskrake

SLU välkomnar förslaget som möjliggör att utnyttja den jaktliga resursen knipa och storskrake mer som tidigare. Jakttrycket är och kommer vara lågt, bland annat för att det i huvudsak krävs tillgång till båt för att bedriva jakten. Få har tillgång till den tiden på året, men för dem är detta värdefullt.

2.2.7. Snatterand

SLU tillstyrker förslaget. Populationen har ökat sedan föregående jakttidsberedning, men är fortfarande relativt liten. Vid eventuellt beslut om jakt behöver effekten av jakten utvärderas, och omprövas vid nästa översyn av jakttiderna om negativa effekter ses på populationen.

SLU konstaterar att presenterade avskjutningsdata uppenbarligen kopierats från gräsand. Det finns fler kopieringsfel i tabellerna under 2.1; detta är problematiskt då det kan leda till att remissvaren grundas på felaktig information.

2.2.8. Dalripa och fjällripa

SLU delar NV:s bedömningar.

2.2.9. Kråka, kaja och skata

SLU tillstyrker förslaget, vilket ligger i linje med Naturvårdsverkets målbild att i möjligaste mån inte tillåta att vilt jagas under parnings- och uppfödningstid. Predatorkontroll övrig tid kan utföras som skydds jakt på enskilda initiativ under motsvarande tid som dagens jakttid, i syfte att skydda bon och borymmande ungar från markhäckande fåglar.

2.2.10. Rådjur

SLU har ingen invändning mot förslaget som skapar symmetri med jakttiderna för dovhjort, men gör samtidigt inte bedömningen att längden på jaktsäsongen är vad som huvudsakligen begränsar regleringen av klövviltstammarna idag.

SLU menar att det vid behov bör vara tillfyllest med skydds jakt. Det är lite svårt att följa resonemanget i följande stycke, vilket skulle kunna tolkas som att förslaget inte innebär ett bra resursutnyttjande: ”Nyttjandet av rådjur som resurs möjliggörs i större omfattning genom detta förslag. I september är dock kiden relativt små och i slutet av säsongen är rådjuren magrare än tidigare på säsongen, varför jakt under denna tid inte innebär ett optimalt nyttjande av viltresursen.”. Ifall beslut om jakt på get och kid införs i februari instämmer SLU med att det då enbart bör ske i form av smyg- och vakjakt.

2.2.11. Fälthare

SLU gör bedömningen att det finns ett visst överlapp med reproduktionen redan idag, men anser trots detta att utökad jakttid på fälthare möjligen skulle kunna gynna skogsharen. Dock ser SLU också en risk med nuvarande förslag (augusti/september-februari) att lakterande honor skjuts och menar att det även finns belägg för att jakttiden behöver avslutas tidigare (fältharen får ungar redan i februari i södra Sverige, enligt Naturvårdsverkets sammanställning). Nuvarande förslag går emot Naturvårdsverkets målbild att i möjligaste mån inte tillåta att vilt jagas under parnings- och uppfödningstid. I Naturvårdsverkets rapport *Reproduktionsperioder och andra störningskänsliga perioder hos vissa mindre däggdjur, Rapport 7126, december 2023* konstateras att det ur ”ett jaktligt perspektiv bör beaktas en jämnare fördelning av reproduktionstiden över året, med fler tidiga och sena födslar, vilket överlappar gängse jakttid. Detta bör //...// medföra en ökad risk att jaga på dräktiga och/eller diande honor, samt även medföra ökad störning av parningsbeteendet.”

2.3.1. Tider för jakt på älg

SLU har nyligen utvärderat målen inom älgförvaltningen, inklusive attityderna till effektmålen och avskjutningsmålen. SLU drog slutsatsen att flera av målen sannolikt inte är möjliga att nå, och inte heller är relevanta så som de tillämpas idag. Vidare var det endast enstaka procent av jägarkåren som ville ha en mindre tät älgstam än idag, och en klar majoritet ansåg att dagens tilldelning var alltför hög. SLU gör bedömningen att en utsträckt jakttid under februari månad inte kommer att öka måluppfyllnaden i avskjutningsmålen nämnvärt, medan konfliktnivå inom förvaltningen kommer att öka. Vidare kommer det innebära att SLU:s skattningar av älgstammens täthet efter jakt inte kan påbörjas förrän den 15/3 i stället för den 15/2 som nu. Redan idag anser länsstyrelserna och älgförvaltningsgrupperna att de skulle behöva täthetsskattningarna tidigare, för att hinna färdigställa förvaltnings- och skötselplaner inför kommande jaktår.

Den administrativa bördan i samband med skyddsjaksbeslut kan i stället komma att flyttas till beslut avseende hänsyn till renskötsel samt snö-, is- eller temperaturförhållanden under den förlängda jaktperioden. Dessutom ska lagstiftningen i sig syfta till att motverka att vilt utsätts för onödigt lidande, även om ansvaret i slutändan ligger hos den enskilde jägaren. Förlängningen av älgjakten innebär i praktiken att jakten på älgkor med långt gången dräktighet förlängs. Ifall beslut om jakt på älg i februari införs instämmer SLU med att det då enbart bör ske i form av smyg- och vakjakt.

2.4. Jakt för att förebygga skador av vilt (bilaga 4)

SLU anser att det bör framgå att skyddsjakt, så långt det är möjligt, bör utföras med hänsyn tagen till viltets parnings- och uppfödningstidperioder och att skyddsjakt tillåts *ifall alternativa lösningar inte fungerar*.

2.4.1 Kungsfasan

SLU delar NV:s bedömning, man anser att guldschakal också borde läggas till under punkt 1.

2.4.2. Punkt 2, flertalet arter

SLU anser inte att talgoxe och ladusvala bör läggas till under punkt 2 på grund av negativa effekter, se även punkt 2.4.4 avseende svalor. SLU tillstyrker resten av förslagen, men menar att underlag till besluten behöver tas fram.

2.4.3 Fasan

SLU tillstyrker förslaget.

2.4.4. Punkt 4, hussvala och ladusvala

SLU menar att det saknas underlag som stödjer att hussvala och ladusvala utgör signifikanta hälsorisker. Med tanke på att bägge arterna kommer att utsättas för skyddsjakt under häckningsperiod samt är minskande i antal, så avstyrker SLU förslaget. Hussvala har enligt Svensk fågeltaxering en både kort- och långsiktig

negativ trend, medan ladiusvalan på senare år minskat. SLU anser inte att de begränsade negativa effekterna av svalorna motiverar att arterna förs in under bilaga 4 punkt 4. Det finns goda alternativa lösningar (uppsättning av skydd) i de fall man anser att svalorna försöker bygga bo på olämpliga ställen. Länsstyrelsen har fortfarande möjlighet att bevilja skydds jakt om inga alternativa lösningar fungerar.

2.4.5. Punkt 5, flygsäkerhet

SLU tillstyrker förslaget, med tillägget under punkt 2.4 om alternativa lösningar.

2.4.6. Punkt 11, skogsgås och tundragås (sädgås) samt bläsgås

SLU tillstyrker den föreslagna, förkortade och mer koncentrerade jakttiden,

2.4.7. Punkt 12, grågås, kanadagås, vitkindad gås och bläsand.

SLU tillstyrker NV:s förslag, men det bör framgå att skydds jakt inte bör bedrivas efter ensamma individer.

2.4.8. Punkt 15, ringduva

SLU menar att flockbegreppet trots allt behöver definieras (minst xx individer) eller att man vänder på villkoret och skriver att skydds jakten inte får utföras på ensamma/enstaka individer (alternativt < xx individer).

2.4.8 Punkt 15, grågås

SLU tillstyrker ändringarna.

2.4.9. Punkt 16, fågelbo

SLU anser inte att hussvala, ladiusvala, blåmes eller sädesärta bör inkluderas under punkt 16, på grund av negativ populationsutveckling (svalorna) respektive mycket begränsad negativ inverkan (blåmes, sädesärta).

SLU är positiva till att förslaget förtydligar vilka arter som omfattas, och, av försiktighetsskäl, att bon inte bör flyttas (även om någon utvärdering av boflytt inte presenteras och i så fall behöver undersökas närmare). SLU menar dock att det föreligger en avsevärd risk att utsätta vilt för onödigt lidande vid felaktig avlivning. I det fall avlivning av fågelungar tillåts så bör det tydliggöras att det är en sista utväg (dvs. bon bör så långt det är möjligt förstöras i ett tidigt stadium, innan embryon når mognadsgrad eller ungar kläcks) samt att det i texten framgår ett kompetenskrav på den som avlivar. Det är ytterst tveksamt om den eventuella olägenhet och skada som arter som sädesärta och blåmes utgör är allvarlig – finns underlag som stödjer detta? Vad omfattar ”olägenhet”?

2.4.10. Punkt 17, årskalv av dov- och kronhjort

SLU gör bedömningen att ensilagebalar lagras spritt i landskapet, och att lagring av balar inte bör föranleda att ett skaderekvisit kan anses uppfyllt. I stället bör det

krävas att hjortar faktiskt skadat balar. SLU saknar information om hur stort betestryck som dov- och kronhjortar orsakar och därmed om det i praktiken kan utgöra ett så stort problem att det motiverar skydds jakt vid betesmark. Vidare saknas helt en diskussion om att betestryck är positivt för den biologiska mångfalden, och att även jämförelsevis höga betestryck av dovhjort och rådjur visats ha positiva effekter på biologisk mångfald.

2.4.11. Punkt 21, sångsvan

SLU tillstyrker förslaget men saknar ett resonemang kring huruvida det kan föreligga en risk att föräldradjur skjuts bort om flockbegreppet tas bort.

2.4.13. Årskalv älg, stamskada på tall (ny punkt)

SLU gör bedömningen att förslaget kommer ha mycket begränsad inverkan på skadenivåerna på skogen, och ser problem med att påvisa att stamskada orsakats under den period då älgen minskar sitt intag av tallfoder. SLU saknar bedömning av hur stor samhällsnyttan är av den föreslagna jakten. Och hur förväntas en långt gången älgko påverkas av jakten? SLU avstyrker såväl jakt på älg i februari som skydds jakt på kalv i mars-april. Om förslaget blir verklighet så tillstyrker SLU att det i så fall görs i form av vak- och smygjakt.

2.4.14. Gråhäger (ny punkt)

SLU tillstyrker NV:s förslag.

SLU menar att skydds jakt på enskilda initiativ på gråhäger inte bör tillåtas under häcknings- och uppfödningssäsong. Utsättning av fisk sker främst under vår och höst, när vattentemperaturerna är lägre. Problemen vid fiskodlingar kvarstår under hela året, men kan hanteras genom skydds jakt efter myndighetsbeslut. SLU rekommenderar därmed att skydds jakt på enskilda initiativ tillåts under tidsperioden första september till sista april vid fiskodling och utsättningsplats för fisk, medan skydds jakt under övrig tid bör kräva myndighetsbeslut.

5. Viltforskare som konsulterats

SLU tolkar det som att inhämtning av kunskap från forskare inte gjorts i samband med denna genomgång av jakttiderna, vilket i så fall får anses vara anmärkningsvärt.

Beslut om detta yttrande har på rektors uppdrag fattats av dekan Göran Ericsson efter föredragning av koordinator Linda Ferngren. Innehållet har utarbetats av adjunkt Johan Lindsjö vid institutionen för tillämpad djurhållning och välfärd samt Nationellt centrum för djurvälfärd, Josefine Jerlström, forskare vid institutionen för tillämpad djurhållning och välfärd samt universitetslektor Fredrik Widemo vid institutionen för vilt, fisk & miljö.

Göran Ericsson

Linda Ferngren